

пішанці, / І світяться під місяцем вночі / Повиті димом молоді зіниці». Відчутний слід «Балади про Василя Тютюнника» Євг. Маланюка: «То повстав Василь Тютюнник / І полки веде».

Розглядаючи знакові твори Малишка, автор дослідження бачить їх у єдиності змісту і форми, гармонійній цілості. Він звертає нашу увагу на згущену метафорику лірики Малишка, численні зіставлення, паралелізми, ритміку рядків, на домінантні образи, структуротворчу роль інверсійних побудов, чинники загальної мелодики – алітерації, асонанси, повтори і перегуки рим, характер строфіки. Змістотворчими та ідеєтворчими рядками поета Малишка стають його непроминуці й вічні: «Україно моя, мені в світі нічого не треба, тільки б голос твій чути і ніжність твою берегти». І віра його в щасливе майбуття України: «Але бачити буду: цвіти зацвітають хороші у твоїм, Україно, зеленим і вічним саду». Такий висновок формується під впливом глибокого, фахового і ґрунтового дослідження лірики А. Малишка й його світоглядного credo. Наукове і разом з тим романтично піднесене за духом дослідження Миколи Ткачука, ця ошатно видана книжка знайде багатьох зацікавлених шанувальників поета, який і в грізні періоди свого життя й життя України мав мужність зберегти свою гідність і полум'яну любов до Батьківщини.

Руслана Галицька, канд. філолог. наук (Броди)

Відлуння живого слова

(Життя зі словом. Ювілейний збірник на пошану доктора філологічних наук, професора Миколи Ткачука. – Київ – Дрогобич: Посвіт, 2014. – 598 с.)

Ювілейні збірники, видані на пошану відомих учених, громадських і політичних діячів, – сьогодні поширений літературний жанр, що набув окремого статусу і ваги. Комусь вони можуть подобатися, а комусь – ні, але за кожним таким виданням стоїть яскрава творча особистість і невтомна людська праця. Тільки той збирає щедрий ужинок і спроможний підсумувати зроблене за багаторічний плін життя, хто працював у поті чола, наполегливо

ішов до вершини і жив не тільки для себе, а й для інших. Зрештою, кому є що підсумовувати.

У науковому світі немало вчених, які мають високі титули, державні нагороди, високо піднялися по кар'єрній драбині, але прозвітувати не те, що науковими відкриттями, а численними публікаціями не можуть. Усі їхні сили і здібності були спрямовані на інше – задоволення власних амбіцій і комфорту в житті.

Ткачук М.П. завжди багато писав і видавав. Уже сам перелік його книг і наукових публікацій зайняв би не одну сторінку. І цей високий творчий ритм він зберіг від студентських літ до наших днів, коли вже, здавалося б, можна збавити обороти і спочити на лаврах. Але з роками його творчий запал, непогасне творче горіння не тільки не пригасає, а все більше і більше розгорається.

У цьому, безперечно, є якась своя особлива таємниця і магнетичний чар, який і намагалися розгадати автори ювілейного збірника «Життя зі словом», виданого з нагоди 65-річного ювілею доктора філологічних наук, професора Миколи Платоновича Ткачука. І чи не найближче до цієї тайни наблизився проф. М.І. Зимомря, який виступив ініціатором збірника, його упорядником і видавцем. Він також написав ґрунтовну вступну статтю під промовистою назвою «Наука як чин служіння», яка заслуговує на окрему розмову. Чому? Тому що написана не сухим академічним стилем, не з «відчипною» поспішністю, до якої, здається, ми вже починаємо звикати, коли пошановуємо заслужених людей, а з особливим пієтетом, піднесенням і поетичним замилюванням. Власне, ця стаття подивувала мене рідкісним поєднанням і сплавом високої поезії і чистої науки. На перший погляд, дивне і навіть не сумісне поєднання. Але саме воно дозволило досвідченому метрові українського літературознавства уникнути ювілейної позлітки і наповнити письмо живим духом. Судіть самі. Ось наскрізь ліричний фрагмент зачину: «Чи спроможний хтось охопити поглядом те, що рідко розгортається перед ним, коли стане на вершині Говерли? Навкруг – небеса на величезній скатертині: ліниво споглядають на глибіню, під якою зеленіє сонна земля. Попри край обрису, власне, під ним легенько плавають яструби. Вище не піднімуться. А людина стоїть собі на крайчику гострої гори, ніби граючись із величною Красунею! Ніколи не забудеться

мить, коли ми – Василь Марко та я – мимоволі дивувалися, як одного липневого дня ласкаво гралось сонце з людьми: то сходило й пражило недосвідчених мандрівників, то несподівано різко заходило за синій гребінь – і цілувало усіх на вершині студеною дошовою лавиною. Так воно буває...» (С.9).

А за цим високим ліричним потоком іде жива тканина життя: «З чого все почалося? Будьмо певні: з любові до книжки. Читання для Миколи було урочистим святом, коли воно відбувалося у скромних шатах Золотолинської сільської бібліотеки. Нею завідувала дружина голови колгоспної артїлі Тетяна Захарівна Сірова. Вона всіляко заохочувала таких, як Микола; ніколи не перечила підліткам брати до рук вибрану ними будь-яку книжку. А за це вони «чергували» на її місці за дубовим столом, допоки вона не завершить домашню роботу. Якось учні 4 класу посперечалися, чи спроможний однокласник прочитати великий обсягом твір. Це була трилогія Павла Автомонова «Коли розлучаються двоє». Звісно, її Микола Ткачук прочитав і досі зберігає, сказати б, як реліквію у власній книгозбірні. Та особливо улюбленими його письменниками були І.Котляревський, Леся Українка, І.Франко та М.Стельмах. захоплювався творами В.Гюго, Е.Золя, Гі де Мопасана, Р.Роллана, М.Пруста, Л.Арагона, А.Франса, Г.Манна...» (с.13-14).

Однак проф. М.І.Зимомрі вдалося поєднати не тільки ліричне і аналітичне начало, його вступна стаття виходить за межі свого формального канону, стає, так би мовити, більша самої себе, бо в ній, як у своєрідній збільшувальній лінзі знаходимо ознаки нарису та есею, літературного портрета і наукової розвідки. А ще епічний стиль оповіді перемежовується своєрідними ліричними відступами, в структуру тексту легко і природно вкраплюються фрагменти віршів і пісень, зринають імена поетів і вчених, вчителів і простих селян. Дивовижне поєднання! Але саме завдяки такій розкутій манері оповіді слово дихає, пульсує, несе особливий енергетичний заряд і озон життя.

На рівні слова найприкметнішого ознакою цього стилю є простота, але не та спрIMITизована, знижена, панібратська спрощеність, а наснажена життєвою мудрістю ясність, що досягається працею, талантом і любов'ю. Власне, саме її величність

любов стала нарижним каменем усієї архітектонічної побудови збірника.

«Із вдячністю Ювіляр згадує Миколу Хомичевського, який вів свого небожа широкими шляхами життя і культури. За словами Василя Фольварочного, Микола Ткачук дуже схожий і зовнішністю, і вдачею, і душевною заглибленістю, і альтруїзмом, і світлом душі та життєрадісною натурою на Бориса Тена...

Подейкують, що любов розпочинається з гри. Та головне не гра, а любов. Вона ж вивищує особистість і животворить інших. Для Миколи Ткачука любов особливо промовиста, коли розповідає про дружину, синів Олександра та Вадима, які також стали філологами, а також обійстя, де панує злагода. Для нього кожен успіх синів має щасливу канву, що блистить цінностями зворушливого діалогу... З уст Миколи Ткачука не сходить лагідна усмішка – знак внутрішнього багатства, а ще – такого добродійства, яке сприяє сонцю світити людям» (С.24).

Натхненним вступним «Словом про Миколу Ткачука» М.І.Зимомря задав тон для довірливої і відвертої, зичливої і безкомпромісної розмови, тож у структуру збірника легко вписалися дослідження й есеї Олександра Астаф'єва «Про цілющу і чисту воду», Олександра Галича «Творчість Андрія Малишка з погляду наратології», Романа Гром'яка «Від балад Левка Боровиковського до прози Івана Франка: у прочитанні Миколи Ткачука», Людмили Краснової «Творчий шлях Миколи Ткачука та його обшири», Ігоря Добрянського, Миколи Зимомрі і Наталі Науменко «Цінний набуток про український літературний простір» та інші.

Про кожен з цих публікацій, що склали розділ «DICTAE PERSONAE», годилося б сказати окремо, бо це справді неординарні, цікаві і вагомні дослідження, написані людьми знаними і шанованими в науковому і літературно-мистецькому світі України, та, на жаль, така розмова неможлива в рамках оглядової рецензії. Однак сподіваюся, що до них неодноразово звертатимуться інші науковці і дослідники, передусім молоді, і вони ще стануть предметом цікавих наукових студій, як, власне, кажучи, і весь збірник «Жити зі словом», до якого просяться епітети віховий і знаковий.

Другу частину збірника склали оригінальні дослідження та вільні студії і розвідки, написані науковцями з різних регіонів України. Прямого стосунку до творчості М.П.Ткачука вони начебто не мають, але в збірнику не сприймаються як чужорідне тіло, бо науковці аналізують ті твори, які не раз були об'єктом дослідження ювіляра, які він любить, вивчає, у світлі яких живе. Маємо своєрідний перегук думок, прочитань та інтерпретацій. Тож цілком природно тут зринають імена Тараса Шевченка, Івана Франка, Павла Тичини, Максима Рильського, Андрія Малишка, Федора Потушняка, Павла Русина, Герберта Кунера, Володимира Івасюка, Олесь Гончара, Василя Слапчука, Романа Іваничука, Івана Дзюби. До речі, з Іваном Дзюбою Микола Ткачук активно листується, і хочеться вірити, що ця небуденна епістолярія теж колись буде оприлюднена, бо листи непересічних особистостей, безумовно, мають таку ж мистецьку цінність, як і їхні наукові чи літературні праці.

М.Зимомря зізнається, що укладаючи цей збірник, постійно тримав у пам'яті слова великого Бориса Тена «Книги мають свою долю». Хочеться вірити, що доля у цієї книги буде щасливою, бо в ній дивним чином переплелися голоси десятків людей, кожен з яких по-своєму неповторний, а отже, тут злилося чисте світло людських душ, об'єднаних любов'ю до живого слова. Тож на сторінках книги зринають імена багатьох інших знаних в Україні та за її межами митців, зокрема Василя Махна, Євгена Барана, Богдана Мельничука, Петра Хропка, Гордія Безкоровайного, Володимира Барни, Миколи Жулинського, Василя Марка, Ігоря Добрянського, Петра Сороки, Олени Гнідан... Цей високий ряд можна продовжити. До речі, іменний покажчик, що вміщений у книзі, налічує кілька сотень (!) імен. Факт більш, ніж промовистий. Ці імена створюють своєрідне силове поле чи ауру книги – напрочуд світлу, теплу, глибоко людяну. Адже за словом стоїть душа, якщо воно щире, зичливе і виношене у серці.

Микола Ткачук завжди писав з внутрішньої потреби, гострого бажання прислужитися людям, допомогти утвердитися і вистояти у цьому світі. Він один з небагатьох вчених нашого краю, що відгукувався не тільки на твори класиків, а й молодих митців, які особливо потребували підтримки.

Усе, що народжувалося під пером Миколи Ткачука, отримувало широкий резонанс і зацікавлення читацького загалу. І це не дивно. Адже завжди його публікації відзначалися глибокою вдумливістю, красою думки і виваженою науковою аргументацією. Як лоцман у бурхливому книжковому морі, він допомагав пройти зацікавленому читачеві, зорієнтовував його на твори вершинні і самобутні, а також остерігав від речей пересічних і маловартісних.

Про невичерпну енергійність і дієвість Миколи Платоновича Ткачука свідчить і те, що він ніколи не сидів, склавши руки, завжди намагався бути корисним іншим, працювати для загального добра, активно поєднував творчу роботу з суспільно-політичною. Зрозуміло, що така безкомпромісна життєва позиція і невтомна працездатність принесли йому не тільки заслужене визнання, а й допомогли надбати чимало ширих і відданих друзів у житті. Він незмінно був у гущі подій, брав найактивнішу участь у творенні «живої політики», якщо можна так висловитися, поринав у епіцентр усіх подій, іншими словами кажучи, жив і боровся за нашу незалежність. І сьогодні, незважаючи на поважні літа, не зраджує своїм юнацьким ідеалам і творчій натурі. З роси та води, дорогий ювіляре!

Людмила Краснова, д.філол. наук, проф. (Дрогобич)

Вічний діалог

(Микола Ткачук. Суб'єктно-об'єктна структура української лірики XIX – XX століть. – Тернопіль, 2014. – 182 с.)

Якщо доля велить полягти за свій край
В несподівану ранню могилу,
Ти, мій батьку святий, серце скорбне
втримай:
Смерть моя дасть отвагу і силу!

(Михайло Старицький)

Як актуально промовляють до нас сьогодні ці рядки... Діалогічність тут набирає всеохопного сенсу на тлі христоцентричності. Це – найвищий рівень суб'єктно-об'єктних відносин в структурі української лірики двох століть. Суб'єктно-